

Ittzés János

A diadalmas szent kereszt

 LUTHER
KIADÓ

Budapest, 2024

A könyv a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelent meg.

Minden jog fenntartva. Bármely másolás, sokszorosítás,
illetve adatfeldolgozó rendszerben való tárolás
a kiadó előzetes írásbeli engedélyéhez van kötve.

© Luther Kiadó, 2024

© Ittész János, 2024

Fotó © Magyarai Márton, 2024

Kiadja a Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója
Budapest, 2024

www.lutherkiado.hu

Felelős kiadó: Antal Bálint

Olvasó- és tördelőszerkesztő: Petri Gábor

Szöveggondozó: Miklósné Székács Judit

Műszaki szerkesztő: Török Andrea

A borítót Magyarai Márton felvételének felhasználásával
Török Andrea tervezte

Nyomdai kivitelezés: Virtuóz Nyomdaipari Kft.

Felelős vezető: a kft. ügyvezetője

ISBN 978-963-380-273-1

TARTALOM

Előszó. Nem akarok másról tudni...	7
Beköszöntő. Jézus nevével köszöntöm az Olvasót!	11
I. SZÉKFOGLALÓ	15
Püspöki székfoglaló	17
II. IGEHIRDETÉSEK	31
Luther-konferenciák	33
Célba ért élet	35
Dicsőség – fátyol alatt	39
Kinek hiszel?	44
Az igazi szabadság	48
A hűség jutalma	52
Pál apostol megtérése	56
Ki a fontos?	61
Testvérünk, Jézus	65
Passivum divinum	69
Addig, amíg...	74
Hajó a viharban	78
Csak szárnyai alatt lehetünk biztonságban!	83
Jób megtérése	87
Az idők teljessége	91
Ünnepre készülünk	97
„könyörögtem érted”	99
Bárcsak jönne már!	103
Újjonnan születni?	107
Mária éneke	112
Okosabbak	116
A Világosság tanúja	122

Nem hagyott elveszni senkit	127
...hogy ti is higgyetek!	132
Csendben	137
Ne csüggedjetek!	141
Uram, én vagyok az!	146
Vihar utáni csend	150
Gyülekezeti és közegyházi alkalmak	155
Isten világosságának ünnepe	157
Jóra fordította sorsunkat az Úr!	161
Jézus Urunk otthonává szenteli hajlékainkat	164
Mégis	168
„Alászállt...”	173
A gyülekezet égre mutató jel	177
A bizonyos üdvösség vigasztalása	182
Maradj velünk és minden híveddel!	186
Reménységünk a lelki rendszerváltás	189
Hol világosság van, ott világosság van	194
Egység és közösség Krisztus keresztje alatt	198
Szív és kereszt – együtt muzsikál	202
Emlékezés és készülés	206
Felülről való útvonal-módosítás	211
Az evangélium – Jézus Krisztus!	215
Üdvözítő hitünk titkai	221
Igehirdető nélkül?	226
Szolgálatunk regiszterei	230
Hálaadás – megőrző reménységben	234
Igehirdetés búcsú-istentiszteleten	240
Az engedelmesség és reménység távlatai	244
A békességszerző Krisztus	249
Virágvasárnap	255
Veni Sancte Spiritus!	259
Tanúságtétel a reménységről	264
Bilincsből és bilincsek nélkül	269
Az elvásztoztó kereszt	273
Kövessétek hitüket!	278
Igehirdetés orgonazenés áhítaton	281
„...halott voltam, de íme, élek...”	286
III. MÚLT ÉS JÖVŐ HATÁRÁN	293
Az utolsó zsinati jelentés	293
Melléklet. Szóbeli kiegészítés a „lumpen lutheranizmushoz”	307

A lutheri teológia drága örökségünk. Isten iránti hálával állapíthatjuk meg, ez a teológia nem szorul módosításra. Miért is szorulna? A reformátor így foglalja össze a lényegét: *Crux sola est nostra theologia* – Egyedül a kereszttel a mi teológiánk.

Áldott, aki az Úr nevében jön, aki emberileg nehéz, reménytelennek látszó helyzetekben sem akar lemondani senkiről sem.

Szárnyát – csibéit védő kotlósként – kiterjeszti, védelmet és oltalmat kínál mindazoknak, akik hívó szavára figyelnek. Hirdeteti szent ígését, törvényét, és bűnösöket, bűnbánókat hívogató irgalmas evangéliumát, hogy megtérjünk, és felettünk ne kelljen sírásra fakadnia.

Ezért, ma, ha az ő szavát halljátok, ne keményítsétek meg szíveteket!

Jób megtérése*

„Jób ekkor megszólalt, és így felelt az Úrnak:

Tudom, hogy mindent megtehetsz, és nincs olyan szándékom, amelyet meg ne valósíthatnál. Ki akarja eltakarni örök rendemet tudatlanul? – kérdelek. Valóban olyasmiről szóltam, amit nem érthetek: csodálatosabbak, semhogy felfoghatnám. Hallgass meg, hadd beszéljek! – kértem. Én kérdezek, te meg oktass engem! – felelted erre. Eddig még csak hírből hallottam rólad, de most saját szememmel láttalak. Ezért visszavonok mindent, bűnbánatot tartok porban és hamuban.”

(Jób 42,1–6)

Jób megtéréséről van szó ebben az ígében.

De ki ez a Jób? A Bibliát jól ismerők számára is talányos alak. Létezett egyáltalán? Nem a bölcsességirodalom egyik ihletett szerzője által költött szelvényiség? Akire csak azért volt szüksége, hogy alakját, sorsát felhasználva írhasse meg az ismeretlen író a zsidó bölcsességirodalomnak ezt a gyöngyszemét? Sok tudós ember sem tudott biztonsággal válaszolni ezekre a kérdésekre. Konferenciáink a tanítás és tanulás alkalmai is. Ez bátorít fel arra, hogy bevezetésül néhány figyelemre méltó tény megosszunk a gyülekezettel.

* Révfülöp, 2019. február 3., vízkereszt után 4. vasárnap.

Ezékiel próféta is beszél Jóbról! Amikor meghirdeti Isten Jeruzsálemre lesújtó, embert és állatot elpusztító ítéletét, ezt mondja: „...akkor még ha ott volna is ez a három férfi, *Nóé, Dániel és Jób, ők is csak magukat menthetnék meg igazságukkal – így szól az én Uram, az Úr.*” (Ez 14,14) Az Újszövetségben Jakab levele példaképként állítja elénk: „*Íme, boldognak mondjuk azokat, akik tűrni tudtak a szenvedésekben. Jób állhatatosságáról hallottatok, és láttátok, hogyan intézte a sorsát az Úr; mert irgalmas és könyörületes az Úr.*” (Jak 5,11)

A Jób név a Biblián kívüli időben és dokumentumokban is előfordul. A Krisztus Urunk születése előtti 19. században keletkezett úgynevezett egyiptomi átokszövegek említenek egy Jóbot, aki valamelyik Damaszkusz környéki város hercege volt. És még egy: az archeológiában bibliai szempontból is páratlan jelentőségűek az Amarna-leveleknek nevezett agyagtáblák. Több mint háromszázat fedeztek fel. Ezek lényegében a Kr. e. 14. században uralkodó két egyiptomi fáraó levéltárának megmaradt iratai. Ezekben is szó van egy bizonyos Jóbról, aki a Jordán folyó bal partján fekvő Pella város hercege volt. Ha ilyeneket hall az ember, hajlamos azt gondolni, hogy Jób könyvének szerzője egy valaha valóban élt, de a múlt ködébe vesző személyiség alakját használta fel a rá bízott üzenet elmondására. Figyelemre méltó ismeretként megőrizhetjük az eddig hallottakat, de most már fontosabb dolgunk van: Jób könyvére összpontosítsunk!

Érdemes emlékezetünkbe idézni Jób történetét. Az egész könyv 42 fejezetből áll. Az első kettő és a 42.-nek ígénket követő második része beszéli el Jób történetét.

Jób „[f]eddhetetlen és becsületes ember volt, félte az Istent, és kerülte a rosszat”. Hatalmas gazdagságával, nagy családjával – az akkori gondolkodás szerint – buzgó vallásosságát, hűségét ismerte el, jutalmazta meg az Úr. Ami ezután következik, megdöbbentő és nehezen érthető. A Sátán mesterkedésével, áskálódásával kikéri Jóbot Istentől, hogy bebizonyítsa, Jób hűsége és hite sem áll ki minden próbát. A Sátán először gyermekeit pusztítja el, és vagyonától fosztja meg, de „[m]ég ebben a helyzetben sem vétkezett Jób, és nem követett el megbotránkoztató dolgot Isten ellen” (1,22). A Sátán az első kudarc után tovább folytatja mesterkedését. Ezeket a tragédiákat ha el is viselte Jób, majd még káromolni is fogja Istent, ha az életét éri súlyos megpróbáltatás. És a történet szerint Isten az újabb próbára is átadja Jóbot a Sátánnak: „A kezedbe adom, csak az életét kímél meg!” (2,6) Szörnyű betegséggel verte meg akkor Jóbot. Rettenetes kínjai voltak. Beleborzadt,

aki csak látta. Még felesége is arra biztatta, hogy átkozza meg Istent, és haljon meg. Jób felháborodva utasította vissza az asszony bolond beszédét. De „[m]ég ebben a helyzetben sem mondott Jób olyat, amivel vétkezett volna” (2,10c). Majd jönnek a résztvevő barátok, hogy vigasztalják, de elnémulnak Jób szenvedése láttán.

S ezután következik negyven fejezet. Jób panaszai, barátai bölcselkedései: azért történt minden baj Jóbbal, mert bűnös. Fejére olvassák nyomorúságának okát, beszélnek, okoskodnak, csivitelnek. Az egyik barát, Szófár nevének jelentése ez: csivitel. Végül megszólal Isten a viharban, és elmondja, hogy hatalmas határtalan, az egész teremtett világ az ő alkotása. És Jób megalázkodik előtte.

Alapigénk után még azt olvassuk a könyv befejező szakaszában: „Az ÚR pedig jóra fordította Jób sorsát, miután Jób imádkozott barátaiért, és kétszeresen visszaadta az ÚR Jóbnek mindazt, amije volt.” (42,10)

Textusunkkal elérkeztünk a hosszú, 40 fejezeten át tartó vita- és beszélgetés-sorozat végéhez, ahol feltárul előttünk Jób nehéz harcának és megadásának – ezt neveztem megtérésének – végkifejlete. Mekkora fordulat ez! Már nem Istenről beszélget baráttal, résztvevő látogatókkal vagy az őt Isten megátkozására biztató esztelen feleséggel. Nem Istenről, hanem Istennel beszél. Azzal az Úrral, aki őt rettenetes belső küzdelmeinek viharában megszólítja. Ennek a szóváltásnak a végén hangzik el Jób vallomása: „Eddig még csak hírből hallottam rólad, de most saját szememmel láttalak. Ezért visszavonok mindent, bűnbánatot tartok porban és hamuban.” (42,5–6)

Luther a Jób könyvéhez írt előszóban a ma előttünk lévő néhány versről így ír: „Ez a könyv legmagasztosabb része, amelyet csak az foghat fel, aki tapasztalja és érzi, mit jelent Isten haragja és ítélete alatt szenvedni, és mit jelent, hogy elrejtí kegyelmét.” Magáról is vall ezekkel a szavakkal a reformátor. Az elrejtőző Isten meggyötörte a szerzetes Luthert. A középkori skolasztikus teológián és filozófián nevelkedett tudós teológus sokat hallott, sokat töprengett Istenről. És professzorként beszélt is róla eleget. Tegnap egyik előadónk így fogalmazta meg a reformáció lényegét: a skolasztika beszélt Istenről, de most Isten szólította meg a viaskodó Luthert.

Küzdelmeiről, a kegyelmes Istent sokáig hiába kereső harcairól sokszor hallottunk már. Gyötrelmes, testét és lelkét egyaránt a végsőig próbára tevő volt ez a reménytelen viaskodása a bűnöst ítéletével fenyegető szent

Istennel. Tudjuk, a nagy fordulat akkor következett be életében, amikor a Szentlélek Ūristen megnyitotta a szívét, és végre megértette, mit jelent ki Isten szent ígégében. Amikor megértette Róm 1,16–17-et, ahogy ő maga írja, olyan öröm és békesség töltötte el szívét, mintha a mennyország kapuján lépett volna be. Felismerte, hogy Isten nem megköveteli az igazságot a bűn rabságában és a törvény ítélete alatt kínlódó embertől, hanem Jézus Krisztus ártatlan szenvedéséért és halálért kegyelemből igaznak nyilvánítja a bűnöst. Ez a hit által való megígazulás örök érvényű örömhíre. Ezért mondta az 1518-as augsburgi kihallgatáson Cajetan bíboros előtt, amikor tanításának visszavonására akarták kényszeríteni: „Si hanc fidei sententiam mutavero Christum negavero.” – „Ha ezt a hittételt megváltoztatnám, Krisztust tagadnám meg.” És ugyanabban az esztendőben születik meg szívében az évszázadok óta sokszor idézett felismerése: „Mert Isten szeretete nem megtalálja, hanem megteremti azt, ami számára szeretetre méltó, az ember szeretete viszont abból fakad, hogy valamit szeretetre méltónak talál.”* Az evangéliumban feltárult a titok, Krisztus kereszthalála kettéhasította a templom kárpitját. Az elrejtőző Isten Jézus Krisztus kereszthalála és feltámasztása által immár önmagát kinyilatkoztató mennyei Atyánk. Luther nem tudja magában tartani ezt az örömhírt. Pedig Róma, a császár és még számos ellensége szeretné elhallgattatni. Többé nem tanácsalanságot, az ismeretlentől való félelmet árulnak el szavai. Egyik kedves zsoltárversével vallja: „*Nem halok meg, hanem élek, és hirdetem az Ūr tetteit!*” (Zsolt 118,17) Így szabad, sőt csak így lenne szabad Istenről beszélni, jótéményeiről tanúskodni!

Két megtéréstörténetet hallottunk. Többé-kevésbé mindkettőt ismertük már. Mégsem felesleges időnként felfrissíteni sem a bibliai, sem az egyháztörténeti ismereteinket. Jób története, ahol és amikor Istennek úgy tetszik, az Ūr megtérésre hívó élő ígégéjévé lehet számunkra. A reformátor pedig előttünk járt testvérünk, akinek elsősorban nem életpéldáját, hanem tanúságtételét használhatja fel az egyház Ura hitünk, életünk megújítására. Ha pedig most a mindenható és mindent tudó Isten előtt tudjuk magunkat – de hát mindig ott vagyunk, akár tudomásul vesszük, akár nem! –, tudni fogjuk már, hol a helyünk.

Nem vagyunk gyakorta „Jóbo”, akik sorsuk, betegségek, ezernyi aggoda-

* *Heidelbergi disputáció*, 28. tétel (1518 áprilisa).

lom és félelem terhe alatt roskadozva, a magunk és mások bűneitől szenvedve, Istent ostromoljuk kérdéseinkkel? Nem vagyunk-e „Mártonok”, akiknek tanítványi életükben, úgy, mint egykor neki, az ige fegyverével naponként új és új küzdelembe kell indulniuk? Vagy csak félig illenek ránk ezek a példák? Mert kérdezni már tudunk, ahogy ők kérdeztek, de fülünk és szívünk még nem nyílt meg arra, hogy a felülről jövő válaszokat meghalljuk és befogadjuk. Nem kellene ennek így maradnia! Szabad hinnünk, hogy az Úr még nem adta fel!

A '70-es évek elején a *Kortárs* folyóirat neves személyiségeknek tette fel kérdését (Körkérdés Jézusról). A megkérdezettek között volt Ottlik Géza is. A nagy író, mielőtt belekezdett volna válasza esszészzerű kifejtésébe, személyes vallomását fogalmazta meg: Jézus Krisztus Uram és Megváltóm.

Amikor, bárki legyen is a kérdező, ilyen válasz születik meg egy megkérdezett tanítvány szívében és ajkán, akkor éri el célját a mindenható és irgalmas Isten megmentésünkért folytatott küzdelme.

És akkor minden és mindenki a helyére kerül: Jób a porban, Márton a porban, én és te a porban – de mindnyájan a diadalmas szent kereszt alatt.

Az idők teljessége*

„De amikor eljött az idő teljessége, Isten elküldte Fiát, aki asszonytól született a törvénynek alávetve, hogy a törvény alatt levőket megváltsa, hogy Isten fiaivá legyünk. Mivel pedig fiak vagytok, Isten elküldte Fiának Lelkét a mi szívünkbe, aki ezt kiáltja: »Abbá, Atyám!« Úgyhogy már nem vagy szolga, hanem fiú, ha pedig fiú, akkor Isten akaratából örökös is.»

(Gal 4,4–7)

Luther-konferenciáink sorában ez a harmadik alkalom, hogy záró istentiszteletünket az újszülött Jézus templomban való bemutatása ünnepén tarthatjuk. Ebben az ajándékban részesültünk 2008-ban és 2014-ben. Először az ünnep ma is hallott evangéliuma (Lk 2,22–35), a másik alkalommal a Zsidókhoz írt levél néhány verse volt az alapige (2,14–18). Ma pedig a Luther

* Révfülöp, 2020. február 2. A gyermek Jézus bemutatása a templomban.